

Subjekt

Slik redder du forholdet til kunsten: Seks ekspertråd til folk flest

Kunsten og folk flest. Et komplisert parforhold, for å si det mildt. Kunsten har nylig blitt beskyldt for å være en elitistisk snobb med elendige kommunikasjonsevner. Samtidig har kanskje folk flest et bittelite mindreverdighetskompleks overfor kunsten? Heldigvis finnes eksperthjelp.

Av Eirik Billingsø Elvevold • Foto: Frode Larsen (Nasjonalmuseet) • 26. april 2017 • Kultur / Kunst

DEN 28. MARS GIKK Subjekts redaktør Danby Choi — en selverklært kunstelsker — hardt ut mot kunsten på [lederplass](#). Både kunstnere, gallerister og kulturjournalister fikk gjennomgå for å ha feilet folk flest i sin formidling. Få dager senere skrev Bergens Tidendes kunstkritiker Silje Sigurdsen en liknende kronikk, hvor hun innrømte at hun synes kunstspråket ofte er uforståelig — selv med en master i kunsthistorie.

I bunnen for kritikken ligger et ønske om å spre gledene ved god samtidskunst til et bredere lag av befolkningen. Privatpersoner utenfor eliten burde gå oftere på galleri og kjøpe mer kunst, både for sin egen og kulturlivets skyld, men manglende forståelse og en følelse av underlegenhet dreper dessverre interessen.

– Kunstnere kan ikke være magiske, mystiske vesner i et kulturelt overlegent parallelt univers der de drar seg i håret over at folk som stiller «teite spørsmål» er underlegne deres åndelige uttrykksform, skriver Choi.

Formuleringen setter ord på den litt pinlige angsten jeg føler på vei ut til Tjuvholmen i vintermørket. Jeg skal på *galleri*. På *beste vestkant*. Og ikke bare det, jeg skal intervju en erfaren gallerist på vegne av *folk flest*, for å skjønne hvordan man kan bearbeide sine egne problemer i påvente av at kunsten skjerper seg.

Hvilke spørsmål bør jeg stille? Vil jeg bli avslørt som en outsider i et kulturelt overlegent parallelt univers? Kommer galleristen til å dra seg i håret? Er det i det hele tatt håp for at kunsten og folk flest kan finne tonen?

Astrid Hilde Semmingsen er gallerist ved Galleri Semmingsen og sier at en del av hennes jobb er å opplyse og oppdra publikum om kunst. (Foto: Jens Bredberg)

Råd 1: Snakk med galleristen

Til min lettelse, er gallerist Astrid Hilde Semmingsen – ekspert nummer én – overraskende folkelig. Hun snakker kunst i et forrykende tempo, men virker genuint interessert i å videreformidle lidenskapen sin på en forståelig måte.

– Å snakke om kunstnerskapet til den enkelte kunstner er for meg selve drivkraften bak det å jobbe med kunst. De beste galleriene og museene er de som har gode formidlere. Vi skal opplyse og oppdra publikum! Det er det viktigste vi kan gjøre for å nå folk flest. Gi råd, anbefale, oppmuntre, opplyse og utdanne. Vi må forklare hvor ufarlig kunsten egentlig er og at alle har sitt utgangspunkt for å “lese” kunsten, sier Semmingsen.

Jeg drister meg til å stille et teit spørsmål.

– *Er Galleri Semmingsen en møteplass for kunsten og folk flest?*

– En stor del av kundene mine har vokst opp med kunsten og har derfor et avslappet og naturlig forhold til den, slik som mange på kontinentet. Seriøs kunst har gått i arv i generasjoner. Og så finner de sine samtidskunstnere som de kombinerer med de gamle mesterne.

En annen gruppe med nyetablerte par er nysgjerrige og søkende.

– De har to godt betalte jobber, er etablerte i hus eller leilighet, har flere barn og hund. Og ikke minst dårlig tid! De leter etter noe unikt og personlig – “sine” kunstverk – og de følger ikke Se og Hør-pressen. Det typiske paret møter som oftest kunsten når de drar alene på galleri og museum i storbyene. Hjemme i Norge prioriteres det ikke i like stor grad.

Astrid Hilde Semmingsen sier at når noen bruker 30.000 kroner på et signert «papir», så har man heller kjøpt en historie enn et originalt kunstverk.

Råd 2: Glem sterke meninger

En tredje gruppe kjøpere er, ifølge Semmingsen, mer opptatt av “sirkuset” rundt utstillingene og kunstnerne enn selve kunsten.

– Det er helt greit å like sirkuset. Det er fest og moro. At noen da bruker 30.000 kroner på et signert “papir” – ja, så har de kjøpt mer en historie enn et originalt kunstverk. Pressen lar seg også altfor ofte friste til å gjengi utøvere med høy show-faktor. Det er ikke lett å få spalteplass når man satser på folkelig formidling for å fremme profesjonelle og skolerte kunstere – de som heller vil ha sine verk gjengitt enn å bli avbildet.

– *Har du flere råd til folk som vil gi forholdet til kunsten en ny sjanse?*

– Ikke tenk at du må mene så mye. Vi nordmenn bruker ofte sterke meninger som forsvarsmekanisme mot ting vi ikke kan noe særlig om. Vi mangler grunnutdannelse om kunst, så vi prøver å definere og dømme alt vi ser. Gå på galleri, gå på museum, se mer kunst, snakk med galleriets formidlere. Vær åpen og ydmyk. Kanskje gjør det noe med deg først noen dager eller måneder senere.

Kunstsosiolog Dag Solhjell anbefaler å ta turen innom museer som er tilpasset folk flest, som Nasjonalmuseet.

Råd 3: Start med grafikk, store museer og Munch

Galleribesøket var helt klart mindre farlig enn forventet, men gjorde meg litt misunnelig. Kunsten har åpenbart mer kompatible partnere på markedet. Ekspert nummer to, kunstsosiolog Dag Solhjell, har heldigvis god peiling på klasseskiller, kulturell kapital og Pierre Bourdieu. Han mener vi må akseptere at samtidskunsten ikke er tilpasset folk flest.

– Den nye kunsten har alltid vært vanskelig. Den har aldri vært folkelig. Sånn vil det sannsynligvis alltid være.

Hvis man begynner helt på scratch, må man derfor forvente å måtte anstrenge seg litt for å kunne forstå hverandre.

– Jeg sammenligner det med å lære seg reglene i en fremmed sport. Hvor mange nordmenn kan alle reglene i baseball? Hvis du ser en match uten å lese deg opp, gir det liten mening.

Det er ofte kunstens innpakning, og ikke selve kunsten, som er vanskeligst for folk flest, mener Solhjell. Nøkkelen er å begynne med det enkle.

Kunstsosiolog Dag Solhjell sier at den nye kunsten alltid har vært vanskelig og aldri folkelig. (Foto: Privat) – Selve utstillingsmediet – katalogene, kommentarene, titlene på engelsk – er et grensesnitt mellom deg og kunsten. For å lære deg å bruke det, må du rett og slett gå mye på utstilling. Jeg foreslår å starte med grafikk, på for eksempel Galleri Norske Grafikere, og store museer som Nasjonalmuseet, som er godt tilrettelagt for et bredt publikum. Og du kommer aldri utenom Munch som et essensielt referansepunkt.

Kunstsosiolog Dag Solhjell anbefaler å gå to eller tre personer sammen for å oppleve kunst de første gangene.

Råd 4: Gå sammen på galleri

– *Neste steg er kanskje å ta turen på et lite galleri på Tjuvholmen?*

– Husk at kunstlivet er totalt åpent og uregulert, men kraftig segmentert. Hvert galleri har gjerne pekt seg ut en spesiell gruppe de vil ha på besøk, men det finnes kunst for enhver smak og lommebok. Hos de mest kommersielle aktørene, har kunden alltid rett. Enhver smak er akseptert. I de mer elitistiske galleriene, derimot, dyrkes det nye og det vanskelige. Der har kritikeren alltid rett, og det kommersielle aspektet skjules.

– *Og hvis man synes gallerier er skumle? Noen tips?*

– Ikke gå alene, men heller to-tre stykker sammen. Snakk med hverandre og med galleristen. Ved å snakke høyt om kunsten, utvikler man også et ordforråd. Når man får på plass visse begreper, er det lettere å “snakke med seg selv” om kunst senere.

Kurator Vibeke Waallann Hansen ved Nasjonalmuseet sier at man ikke trenger å ta kunsten så gravalvorlig. Man kan også le, sier hun.

Råd 5: Ikke ta kunsten så gravalvorlig

Jeg følger Solhjells råd og ringer Nasjonalmuseet, hvor jeg får snakke med Vibeke Waallann Hansen, som er kurator i Avdeling for eldre og moderne kunst. Hun er enig i at folk flest kan få et fantastisk forhold til kunsten ved å lytte til eksperter, men forstår samtidig at kunsten kan være provoserende.

– Vi på Nasjonalmuseet bestreber oss på å nå alle, blant annet ved å blande eldre og nyere kunst, arkitektur og design, men jeg skjønner at folk flest synes samtidskunsten kan være vanskelig. Den kan være teoretisk, lukket og ha mange interne referanser, og den føles kanskje ikke så relevant for det brede lag av befolkningen. De hippeste galleriene, for eksempel, er utprøvningsrom for en liten krets. Men det er vel kanskje greit? Målet er vel ikke å nå ut til alle overalt.

Waallann Hansen er, i likhet med Solhjell, tydelig på at kunsten – gammel som ny – ofte er litt krevende. Det er derfor naturlig at folk flest blir litt ukomfortable, men det trenger ikke å være en hindring.

– Et tips er å ikke ta kunsten så gravalvorlig. Det er lov å le. Eller kanskje du ikke forstår det du ser eller blir forklart? So what? Gå videre, forsøk andre kunstnere eller andre verk. Noen ganger er kunsten faktisk uinteressant. Kanskje kunsteren hadde en dårlig dag på jobben? Bare husk at

Kurator Vibeke Waallann Hansen er enig med kunstsosiolog Dag Solhjell om at kunsten kan være krevende.
(Foto: Nasjonalmuseet)

samtidskunsten også kan funke som krudd. Da er det verdt innsatsen som kreves for å forstå.

Råd 6: Stol på din egen smak

Hvis du støter på kunst som ikke interesserer deg, mener Waallann Hansen at du må tørre å stole på din egen vurderingsevne.

– Det er greit å like noen ting og ikke andre. Nordmenn har selvtillit nok til å innrømme at de “bare” leser krimbøker. Men når det gjelder billedkunst så skal man liksom omfavne alt. Finn fram til det som treffer deg, men vær også åpen. Selv er jeg ganske enkel på musikkfronten og foretrekker Ed Sheeran framfor samtidsmusikk, men jeg har hatt gode opplevelser med dette også – nå og da. Total avvisning fører sjelden noe godt med seg. Det er det samme som gjelder for billedkunsten.

– *Har eksperter en tendens til å dømme kunstmaken til folk flest? Er det greit å digge Pushwagner?*

– Ja, vi har kanskje det, men det blir fort veldig moraliserende å dømme folk for sånne ting.

Eksperter har også ulik smak og er også uenige om hva som er bra og dårlig, så det er greit å ikke ta det på egen kappe hvis du synes kunsten er kjedelig eller dårlig.